

УДК 338.242

Григор'єв Г.С.

кандидат економічних наук, доцент,
Національний університет
«Києво-Могилянська академія»**ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНИЙ МОНІТОРИНГ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

У статті запропоновано використання фінансово-економічного моніторингу в системі державного регулювання національної економіки. Сформовані етапи реалізації фінансово-економічного моніторингу. Досліджено ефективність фінансово-економічного моніторингу. Розроблена система фінансово-економічного моніторингу у державному регулюванні національної економіки.

Ключові слова: національна економіка, фінансово-економічний моніторинг, державне регулювання, глобалізація, внутрішнє та зовнішнє середовище.

Grigorev G.S. FINANCOVO-EKONOMICHESKIY MONITORING V SISTEME GOSUDARSTVENNOGO REGULIROVANIYA Natsional'noy Ekonomiki

В статті пропонується використання фінансово-економічного моніторингу в системі державного регулювання національної економіки. Сформовані етапи реалізації фінансово-економічного моніторингу. Досліджено ефективність фінансово-економічного моніторингу. Розроблена система фінансово-економічного моніторингу в державному регулюванні національної економіки.

Ключевые слова: национальная экономика, финансово-экономический мониторинг, государственное регулирование, глобализация, внутренняя и внешняя среда.

Grigorev G.S. FINANCIAL AND ECONOMIC MONITORING IN NATIONAL ECONOMY GOVERNMENT REGULATION

The article suggests the use of financial and economic monitoring in the system of state regulation of the national economy. Formed stages of the financial and economic monitoring. The efficiency of financial and economic monitoring was determined. The system of financial and economic monitoring state regulation of the national economy was created.

Keywords: national economy, financial and economic monitoring, regulation, globalization, internal and external environment.

Постановка проблеми. Відсутність сучасного методичного інструментарію в системі державного регулювання фінансово-економічних процесів в умовах глобалізації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальним питанням моніторингу на мікро- і макrorівні присвячені наукові дослідження: Морозова А.О., Косолапова В.Л., Колосова В.Є., Сафонова Ю.М., Клименко А.О., Ломочинської І.А., Масленнікова Є.І., Побережець О.В. та інші.

Формулювання цілей статті. Недосконала або взагалі відсутня методологічна підтримка фінансово-економічного моніторингу в системі державного регулювання національної економіки в умовах глобалізації. *Мета статті.* Формування фінансово-економічного моніторингу в системі державного регулювання національної економіки. *Методи дослідження.* Були використані такі загальнонаукові та спеціальні методи: морфологічний аналіз, системи та структурно-логічний аналіз, формалізація, метод аналогії, порівняння та інтеграції, графічний метод.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасні зміни в системі державного регулювання національної економіки потребують підвищення ефективності спостереження за відповідними процесами з урахуванням факторів внутрішнього та зовнішнього середовища. Необхідність детальної оцінки та аналізу стану національної економіки потребує формування системи моніторингу, яка повинна бути наповнена відповідним інструментарієм.

Дослідження наукових праць показує, що існують окремі концептуальні підходи щодо визначення поняття моніторингу, його видів та структурних елементів. Моніторинг визначається як безперервне стеження за будь-яким процесом з метою виявлення його відповідності бажаному результату або тенденцій розвитку. Систематичне збирання інформації про хід робіт у межах моніторингу є своєрідним «скану-

ванням» подій і проводиться для того, щоб вчасно виявляти відхилення від окреслених планів [1].

Якщо наблизитися саме до терміну «моніторинг», то він походить від англійських слів «monitoring», що означає контроль, і «monitor», тобто особа, яка попереджає та наглядає.

На думку деяких науковців моніторинг у сучасних умовах виступає обов'язковим елементом системи управління від мікро- до макrorівня та забезпечує апарат управління необхідною інформацією для прийняття відповідних рішень, особливо враховуючи умови глобалізації національної економіки. Ефективність системи державного регулювання залежить від об'єктивної, неупередженої та своєчасної інформації щодо стану внутрішнього та зовнішнього середовища, основні чинники якого мають відповідний вплив на національну економіку.

Необхідність формування системи моніторингу визначається специфікою та відповідними завданнями державного управління національною економікою в умовах глобалізації.

Статистичний словник дає наступне визначення: «Моніторинг – це вид безперервного спостереження за спеціальною програмою з урахуванням періодичності, яка залежить від змін відповідних явищ у динаміці, включаючи моніторинг соціально-трудова сфери, моніторинг ринку тощо».

Історично моніторингом було прийнято рішення назвати глобальну систему безперервного спостереження, виміру та оцінки стану навколишнього середовища (Global Environmental Monitoring Systems – GEMS) на Стокгольмській конференції ООН у 1972 році. Поступово така система спостереження та аналізу необхідної інформації перейшла в інші сфери, у тому числі економічні, фінансові, правові.

Аналіз наукових підходів до визначення даної категорії визначає, що термін «моніторинг» визначають як систему регулярного відстеження змін, які

відбуваються або в усьому суспільстві, або в його окремих групах за умови регулярного застосування одних і тих самих принципів вибірки та інструментарію для збирання даних [2].

У свою чергу Літвак Б.Г. під «моніторингом» розуміє «спеціальне організоване систематичне спостереження за станом будь-яких об'єктів» [3]. З іншого боку, моніторинг – це комплекс наукових, технічних, технологічних, організаційних та інших засобів, які забезпечують систематичний контроль (стеження) за станом та тенденціями розвитку природних, техногенних та суспільних процесів [4].

Таким чином, можна зробити висновок, що в загальному розумінні моніторинг – це постійне спостереження за процесом або явищем у відповідних умовах з урахуванням факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Моніторинг – це процедура систематичного та безперервного спостереження за основними кількісними та якісними параметрами результатів діяльності суб'єкта господарювання з елементом їх оцінки. Важливими структуроутворюючими елементами моніторингу є механізми, які забезпечують попередження появи небезпечних для промислових підприємств факторів відповідного середовища, що зумовлюють економічні, фінансові, соціальні та екологічні ризики. Такі механізми мають відстежувати процес виявлення та збору аналітичної інформації, аналіз та оцінку її з огляду актуальності, повноти, правдивості та неупередженості й порівняння її характеристик з визначеними параметрами. Сутність моніторингу формує його мету, яка полягає у відстеженні відповідних процесів, які впливають на результати діяльності промислового підприємства, поглиблення розуміння їх оперативного стану і динаміки розвитку для прийняття обґрунтованих ефективних стратегічних управлінських рішень щодо максимізації результатів діяльності підприємства [5].

Теоретичні підходи щодо змісту моніторингу підтверджують, що це не тільки процес спостереження, але й аналіз, оцінка і складання прогнозу, враховуючи фактори впливу відповідного середовища.

Практика застосування моніторингу на всіх рівнях управління підтверджує свою ефективність та необхідність, що в свою чергу потребує більш детального дослідження та удосконалення даного процесу за рахунок розробки нових елементів.

У дев'яності роки двадцятого століття в Україні моніторинг стає найбільш ефективним методом інформаційного забезпечення під час формування, прийняття та контролю управлінських рішень щодо економічної, соціальної, екологічної сфер діяльності в межах держави.

Постійне застосування системи моніторингу на макроекономічному рівні дає можливість не тільки зібрати, узагальнити та оцінити стан основних показників розвитку національної економіки, але й виявити відповідні відхилення від запланованих результатів, виявляючи негативні фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

На думку фахівців, особливо актуальним вважається проведення науково-практичних конференцій, міжнародних семінарів, застосування європейського досвіду щодо впровадження моніторингу правового простору на основі розробки концепції моніторингу правової системи з урахуванням суттєвих змін та проведення адміністративної, судової та інших реформ в Україні. При цьому детальний аналіз застосування нормативно-правових актів, які регулюють відносини між відповідними ланками державного

управління національною економікою, особливо щодо формування сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату в Україні, є важливою задачею системи моніторингу державного регулювання національної економіки.

Важливим питанням щодо сутності моніторингу на макrorівні є виділення окремих його видів, враховуючи сфери застосування:

- моніторинг бюджетної сфери на регіональному та національному рівнях;
- моніторинг реалізації інвестиційних та інноваційних проектів;
- моніторинг якості управління державними фінансами та платоспроможністю;
- моніторинг соціально-економічних процесів в державі в умовах глобалізації;
- моніторинг реалізації державної політики в економічній, соціальній та інших сферах;
- моніторинг ефективності використання коштів державного бюджету за цільовими програмами розвитку;
- моніторинг факторів впливу на державну економічну безпеку;
- моніторинг стану міжнародних відносин в умовах глобалізації;
- еколого-економічний моніторинг;
- моніторинг ефективності управління об'єктами державної власності;
- моніторингу доходів та обліково-звітних систем.

Розробка та використання підсистеми моніторингу управління бюджетними процесами, який повинен враховувати особливості реалізації бюджетів всіх рівнів та спеціалізованих програм економічного, соціального, екологічного та культурного розвитку держави покладається на відповідні державні структури, які реалізують головні напрямки політики країни в умовах євроінтеграції та глобалізації економіки.

Бюджетний моніторинг (англ.: Budget monitoring) – процес збору та аналізу даних про видатки та показники виконання бюджетної програми, що досягаються в ході її реалізації [4].

На основі проведених досліджень дієвості систем моніторингу, можна виділити наступні проекти щодо проведення відповідних заходів: «Бюджетний моніторинг Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень», Проект «Прибуткова частина місцевих бюджетів – сфера впливу громадськості», Проект «Впровадження системи громадського моніторингу бюджетного процесу в окремих областях» та інші.

Роль і значення моніторингу для системи управління суб'єктом господарювання у сучасних умовах розглядається управлінцями як система контролю за плановими і фактично досягнутими результатами діяльності [5].

Контроль за поточним економічним станом, особливо в межах антикризового та стратегічного управління, забезпечується завдяки використанню системи моніторингу як інструменту управління на мікро- та мезорівнях, враховуючи фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.

Індикаторами ефективності системи моніторингу, як важливого інструменту державного управління, є прийняття та реалізація рішень масштабних макроекономічних проблем в умовах глобалізації.

Повноцінне функціонування системи моніторингу можливе завдяки наявності відповідних суб'єктів, які забезпечують виконання основних завдань і представлені відповідними фахівцями у складі державних структур.

Особливої уваги заслуговує система фінансового моніторингу, здійснення якого забезпечує отримання своєчасної інформації щодо стану підконтрольних об'єктів.

Підходи до трактування категорії «фінансовий моніторинг» базуються як на відповідних нормативно-правових документах, так і на твердженнях науковців та практиків. Таким чином, «фінансовий моніторинг» представляє собою сукупність заходів, які здійснюються суб'єктами фінансового моніторингу у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму, що включають проведення державного фінансового моніторингу та первинного фінансового моніторингу [6].

На думку деяких авторів, фінансовий моніторинг – це особлива форма фінансового контролю, яка має процес здійснення уповноваженими державними органами у сфері фінансового контролю та суб'єктами первинного фінансового моніторингу та спрямовується на виявлення операцій, пов'язаних з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом [7, с. 104].

Враховуючи інші наукові позиції, фінансовий моніторинг являється сукупністю заходів суб'єктів фінансового моніторингу з метою виявлення, аналізу та перевірки інформації про фінансові операції щодо віднесення їх до таких, що можуть бути пов'язані з легалізацією (відмиванням) доходів незаконного походження з наступним переданням їх правоохоронним органам [8, с. 53].

Важливо підкреслити, що в Україні центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямована на реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації доходів, які одержані злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення є Державна служба фінансового моніторингу України (ДСФМ).

Історія розвитку державного моніторингу датується 2002 р., коли у складі Міністерства фінансів України було створено Державний департамент фінансового моніторингу, який У 2005 році Указом Президента України було реорганізовано у Державний комітет фінансового моніторингу України зі статусом центрального органу виконавчої влади.

На сучасному етапі розвитку державного контролю, який здійснюється з урахуванням суттєвих змін щодо державного управління, у тому числі, національною економікою, ДСФМ координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів та виконує ряд задач в межах державної політики в умовах глобалізації. Важливим аспектом функціонування ДСФМ є інформаційно-аналітичне супроводження прийняття відповідних рішень у системі управління національною економікою.

До основних завдань ДСФМ у відповідності до чинного законодавства можна віднести:

- реалізацію державної політики у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

- збирання, оброблення та проведення аналізу (операційного і стратегічного) інформації про фінансові операції, що підлягають фінансовому моніторингу, інші фінансові операції або інформації, що може бути пов'язана з підозрою в легалізації (відмиванні) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванні тероризму чи фінансуванні розповсюдження зброї масового знищення;

- забезпечення функціонування та розвитку єдиної інформаційної системи у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

- налагодження співпраці, взаємодії та інформаційного обміну з державними органами, Національним банком, компетентними органами іноземних держав та міжнародними організаціями у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;

- забезпечення в установленому порядку представництва України в міжнародних організаціях з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення [9].

Для підвищення якості роботи, враховуючи інтеграційні зміни в державі, Державна служба фінансового моніторингу здійснює ефективну співпрацю з відповідними міжнародними організаціями, установами, які спеціалізуються на питаннях протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму у сучасних умовах. До них відносяться: регіональні організації за типом FATF – Спеціальний комітет Ради Європи з питань взаємної оцінки заходів протидії відмиванню коштів (MONEYVAL), група з розробки фінансових заходів протидії відмиванню коштів (FATF), Рада Європи та Європейська Комісія, Організація з безпеки та співробітництва в Європі, Світовий банк, Міжнародний Валютний Фонд та ін.

Розробка планів роботи ДСФМ дає можливість виокремити перелік та підстави завдань, обов'язкових до виконання, визначити відповідальних суб'єктів та строки реалізації поставлених задач, що забезпечує ефективну роботу даної структури, результативність якої підтверджується відповідними показниками, що представлені у щорічних Звітах.

В свою чергу, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, яка є державним колегіальним органом, функціонує у відповідності до чинного законодавства, виконує окремі наглядові та регуляторні функції щодо створення умов для ефективного функціонування ринку цінних паперів, забезпечення грошовим капіталом потреб економіки країни шляхом створення механізму акумулювання, розподілу та перерозподілу фондів коштів від особи, яка володіє вільними інвестиційними ресурсами до особи, якій необхідні такі ресурси для розвитку, створення умов для становлення потужних внутрішніх інвесторів та забезпечення захисту прав інвесторів [10].

Враховуючи сучасний досвід проведення моніторингу в системі державного регулювання національною економікою, необхідно підкреслити, що окремі види моніторингу, які здійснюються у відповідних сферах економіки, з однієї сторони, відрізняються особистими властивостями механізму реалізації, а з іншої – спільно виконують важливі завдання щодо інформаційно-аналітичного забезпечення процесу реалізації державної політики розвитку економіки України.

Визначення категорії економічного моніторингу потребує більш детального дослідження з точки зору існуючих підходів до його визначення. На нашу думку, доцільно використовувати категорію фінансово-економічний моніторинг в системі державного регулювання національною економікою, який пред-

ставляє собою інформаційно-аналітичну діяльність, яка базується на сучасних технологіях збору, систематизації та обробки даних щодо стану відповідних об'єктів управління в межах регулювання національною економікою в умовах глобалізації. Сутність фінансово-економічного моніторингу розкривається за допомогою системи процедур щодо збору, групування, систематизації, обробки, зберігання, оцінки та моделювання економічної інформації про стан фінансово-економічних та соціальних процесів, явищ, подій з урахуванням факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

У свою чергу, фінансово-економічний моніторинг характеризується організаційними та управлінськими заходами, які використовуються комплексно, підвищуючи ефективність реалізації системи державного управління.

При цьому обов'язково необхідно використовувати оптимальне визначення форм і видів моніторингу, враховуючи відповідні аспекти системи державного регулювання національної економіки в умовах глобалізації, використовуючи визначену систему індикаторів – макроекономічних показників та рейтингів.

Фінансово-економічний моніторинг у системі державного регулювання національною економікою формує результати дослідження щодо реалізації важливих пріоритетних завдань державної політики економічного розвитку в умовах глобалізації та євроінтеграції.

Враховуючи зазначені позиції, необхідно зосередитись на етапах реалізації фінансово-економічного моніторингу в системі регулювання національної економіки, що представлено на рис. 1.

На нашу думку, процес реалізації фінансово-економічного моніторингу включає сім етапів, кожен з яких виконує відповідні завдання, обмежений терміном виконання та отриманням результату, від якого залежить ефективність наступного етапу.

Перший етап підготовчий містить процес формування мети, основних задач фінансово-економічного моніторингу, з обов'язковим визначенням суб'єктів проведення моніторингу.

На етапі планування розробляється план-графік проведення дослідження та здійснюється розробка процедур у відповідності з визначеними термінами.

На третьому методичному етапі проводиться вибір методів моніторингу, які відповідають поставленим завданням, з обов'язковим визначенням відповідного інструментального забезпечення процесу обробки, аналізу та оцінки інформаційних потоків.

В свою чергу, аналітичний етап реалізації фінансово-економічного моніторингу характеризується проведенням інформаційно-аналітичних процедур щодо об'єктів моніторингу.

Узагальнюючий етап містить процес групування отриманої в результаті аналітичного етапу інформації щодо стану об'єктів, яка піддається відповідній оцінці з визначенням позитивних та негативних факторів впливу.

Саме розробка стратегічних напрямків ефективного функціонування національної економіки на основі результатів фінансово-економічного моніторингу здійснюються на завершальному етапі урахуванням факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Незважаючи на прикладний аспект фінансово-економічного моніторингу державного регулювання соціально-економічних процесів, суттєво важливим є розробка концепції універсальності застосування методики та організації моніторингу, яка повинна враховувати функціональні складові діагностувального дослідження, його структуру, сфери застосування, враховуючи сучасні умови технічного розвитку.

Важливим принципом зазначеної концепції є принцип уніфікації, який значно підвищує ефективність і дієвість фінансово-економічного моніторингу, та принцип системності, який забезпечує взаємозв'язок всіх сегментів, враховуючи вплив факторів внутрішнього та зовнішнього середовища в умовах глобалізації.

В свою чергу, концепція моніторингу повинна бути доповнена концептуальними підходами контролінгу, який володіє окремими прийомами та методами дослідження з використанням елементів системного підходу та інших принципів загального та специфічного характеру. При цьому важливим кроком щодо реалізації функцій фінансово-економічного моніторингу в системі державного регулювання національною економікою, є виокремлення суттєвих аспектів, які характеризують властивості, як загального, так й спеціального призначення.

До відповідних аспектів, які підкреслюють системність

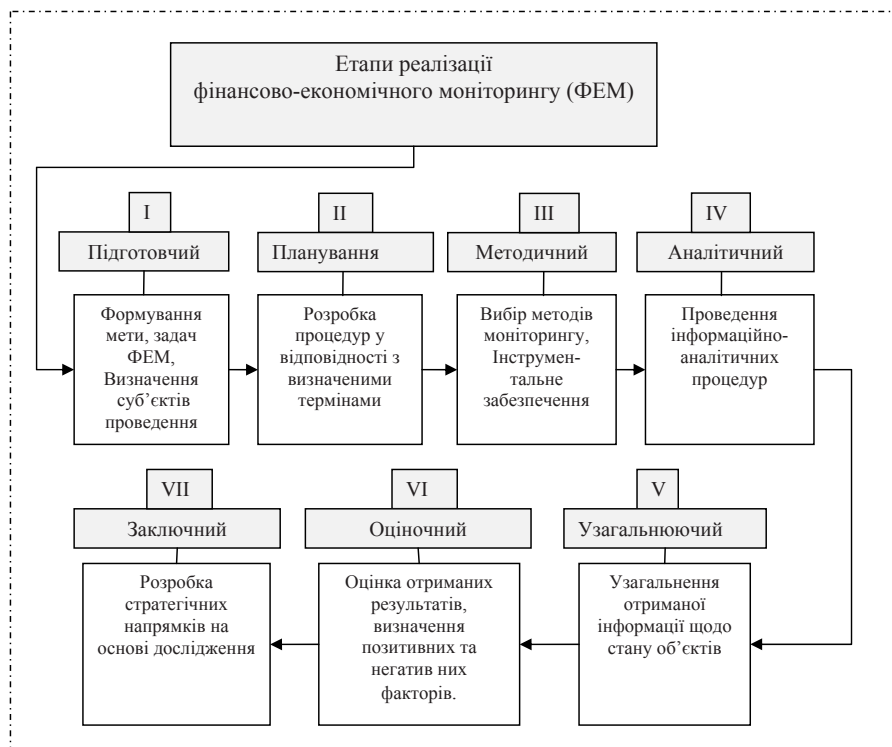

Рис. 1. Етапи реалізації фінансово-економічного моніторингу

фінансово-економічного моніторингу, можна віднести:

1. Використання новітніх інформаційних технологій забезпечує якість та швидкість проведення фінансово-економічного моніторингу, враховуючи поставлені задачі та унікальність об'єктів дослідження. На окремих критеріях, а саме: ступеню спостереження та деталізації відповідних програм і елементів базується порядок використання ефективних методів збору інформації.

2. Інформаційно-аналітичний аспект, який характеризує спостереження за соціально-економічними явищами, процесами та формує методіку збору та групування необхідної інформації, враховуючи періодичність, достовірність, стійкість та значущість окремих факторів.

3. Економічність проведених досліджень – витрати на проведення відповідних заходів щодо здійснення моніторингу будуть відповідати отриманим результатам.

4. Встановлення рівноваги при використанні людського капіталу та технічного потенціалу для забезпечення швидкого вирішення поставлених задач.

Ефективність фінансово-економічного моніторингу в системі державного регулювання національної економікою можливо досягти, якщо:

– детально сформовані та розроблені цілі та задачі моніторингу;

– визначені об'єкти моніторингу повинні відповідати встановленим цілям;

– на основі розроблених завдань використані програми збору та групування інформації з формуванням системи макроекономічних індикаторів;

– застосовані розрахункові та аналітичні прийоми щодо обробки отриманої інформації з дотриманням принципів послідовності, достовірності та об'єктивності.

Формування та раціональне функціонування системи фінансово-економічного моніторингу залежить від стану його елементів, кожен з яких виконує відповідну роль і забезпечує виконання поставлених завдань.

Система фінансово-економічного моніторингу в державному регулюванні національної економіки представлена на рис. 2.

Важливими елементами системи фінансово-економічного моніторингу виступають суб'єкти проведення, до яких можна віднести: Державну службу фінансового моніторингу України, Національний банк України, Національну комісію з цінних паперів та фондового ринку, Національну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України, Міністерство фінансів України; Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України.

Базуючись на розроблених задачах моніторингу, виокремлюються відповідні об'єкти дослідження, при цьому обирається відповідне інформаційно-методичне забезпечення, яке включає пріоритетні макроекономічні показники з урахуванням факторів внутрішнього та зовнішнього середовища.

Для підвищення ефективності функціонування зазначеної системи фінансово-економічного моніторингу, на нашу думку, необхідно удосконалити склад суб'єктів проведення шляхом формування при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України департаменту моніторингових досліджень та контролю, який буде орієнтувати свою діяльність на здійснення контрольно-аналітичних процесів, спрямованих на оцінку, контроль та прогноз стану економічних та фінансових індикаторів національної економіки в умовах глобалізації.

Дієвість даного Департаменту передбачає формування відповідної нормативно-правової бази, яка буде містити: методологічні аспекти щодо виконання принципів правил здійснення та реалізації фінансово-економічного моніторингу; систему якості критеріальної оцінки, що забезпечить побудову моделі ефективного регулювання національної економікою з урахуванням факторів зовнішнього та внутрішнього середовища.

Висновки. Фінансово-економічний моніторинг у системі державного регулювання національної економікою формує результати дослідження щодо

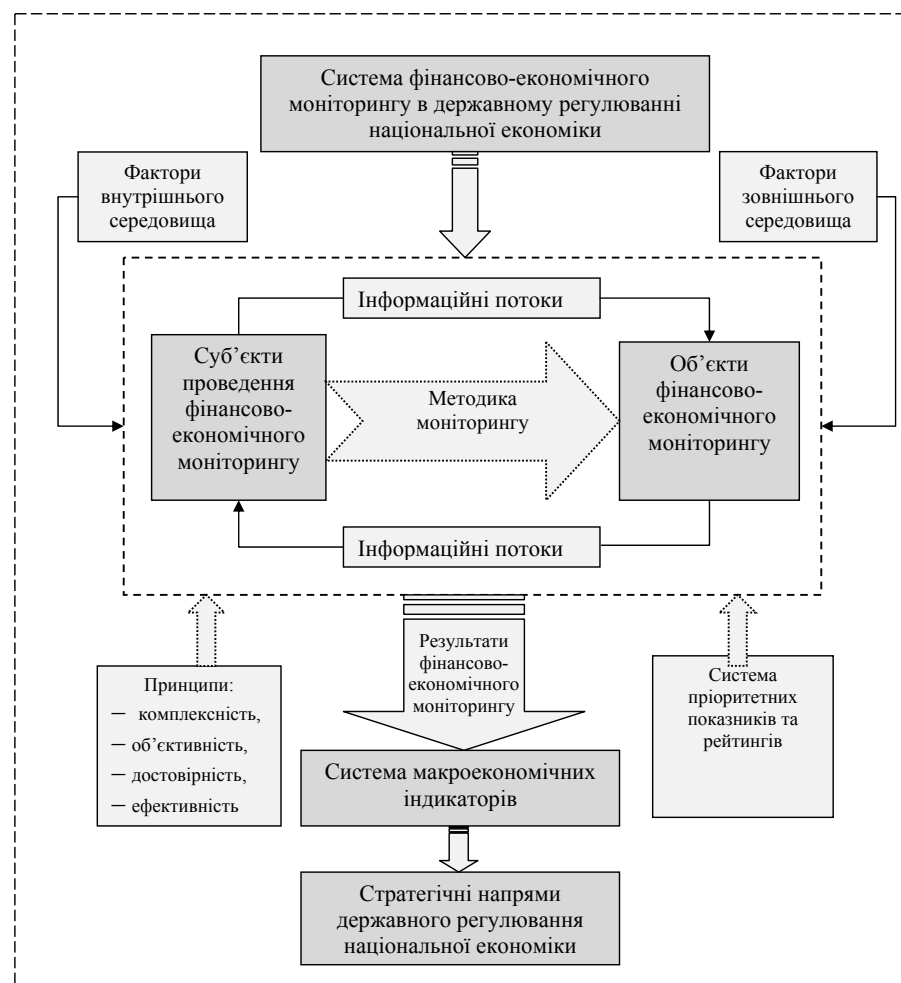

Рис. 2. Система фінансово-економічного моніторингу у державному регулюванні національної економіки

реалізації важливих пріоритетних завдань державної політики економічного розвитку в умовах глобалізації та євроінтеграції. Дослідження показало, що фінансово-економічний моніторинг характеризується організаційними та управлінськими заходами, які використовуються комплексно, підвищуючи ефективність реалізації системи державного управління. При цьому обов'язково необхідно використовувати оптимальне визначення форм і видів моніторингу, враховуючи відповідні аспекти системи державного регулювання національної економіки в умовах глобалізації, використовуючи визначену систему індикаторів – макроекономічних показників та рейтингів.

Таким чином, процес дослідження стану об'єктів фінансово-економічного моніторингу супроводжується дотриманням принципів комплексності, достовірності, ефективності, емерджентності, якості виконання методичних процедур, повноти оцінки даних, безперервності та науковості обраних прийомів аналізу. Отримані аналітичні дані в результаті моніторингу формуються у вигляді системи макроекономічних індикаторів та рейтингів, на основі яких здійснюється розробка стратегічних напрямків державного регулювання національної економіки.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Інформаційне і аналітичне забезпечення системи моніторингу / А. О. Морозов, В. Л. Косолапов, В. С. Колосов та ін. // *Наук.-техн. інформація*. – 2002. – № 3. – С. 18-23.
2. Лендьял М. Нові інституційні механізми регіонального розвитку в Європі. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://194.44.230.3/science/idurr/lendel.doc>
3. Литвак Б.Г. Разработка управленческого решения / Б.Г. Литвак // – М.: Дело, 2000. – 392 с.
4. Моніторинг. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [uk.wikipedia.org/wiki/ Моніторинг](http://uk.wikipedia.org/wiki/Моніторинг).
5. Побережець О.В. Теоретико-методологічні та практичні засади дослідження системи управління результатами діяльності промислового підприємства : [моногр.] / О.В. Побережець. – Херсон : Видавництво : Гринь Д.С., 2016. – 348 с.
6. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів одержаних злочинним шляхом» від 28.11.2002 № 249-IV [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1702-18>.
7. Клименко А. О. Фінансовий моніторинг – особлива форма фінансового контролю : [Текст] / А. О. Клименко // *Підприємництво, господарство і право*. – 2005. – № 4. – С. 101-105.
8. Гаврилишин А. П. Щодо питання понятійного апарату «фінансовий моніторинг» : [Текст] / А. П. Гаврилишин // *Організаційно-правове забезпечення діяльності контролюючих та правоохоронних органів у сфері господарювання: проблеми сьогодення і перспективи розвитку* : [матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції]. – Ірпінь : Національний університет ДПС України, 2008. – 588 с.
9. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу – Режим доступу: http://www.sdfm.gov.ua/articles.php?cat_id=258&lang=uk
10. Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку – Режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua/about/description>
11. Ломачинська І.А. Вплив конвергенції фінансового та реального секторів на розвиток національної економіки України / І. Ломачинська, А. Кравцова // *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. – 2012. – Том 17, вип. 2. – С. 139-146.
12. Масленников Є.І. Методологічні та практичні засади дослідження системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства [моногр.] / Є.І. Масленников. – Одеса : Прескур'єр, 2015. – 316 с.
13. Maslennikov E.I. Strategic assessment of the financial sustainability of the industrial enterprise : [Електронний ресурс] / E.I. Maslennikov // *Економіка: реалії часу*. – 2014. – № 6 (16). – С. 111-115. – Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/No6/111-115.pdf>.
14. Побережець О.В. Ідентифікація та класифікація нематеріальних активів та проблеми їх визначення: [Електронний ресурс] / О.В. Побережець, К.В. Іванова // *Економіка: реалії часу*. – 2012. – № 2 (3). – С. 98-104. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2012/No2/98-104.pdf> (дата 10.09.16).
15. Yuri V. Kovtunenکو. Commercialization and technology transfer: the processes' contents and correlation in the innovative activity of industrial enterprise [Електронний ресурс] / Svitlana V. Filypova, Yuri V. Kovtunenکو // *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. – № 2(7). – Одеса: ОНПУ, 2013. – С. 33-38. – Режим доступу: <http://www.economics.opu.ua/n3.html> (дата 13.09.16).
16. Ломачинська І.А. Бюджетно-податкове регулювання соціальних аспектів економічного розвитку / І.А. Ломачинська // *Вісник Одеського національного університету. Економіка*. – 2016. – Том 21, вип. 4 (46). – С. 188-191.
17. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти : [моногр.] ; Вип. 1 / за ред. д.е.н., доц. Є.І. Масленнікова. – Херсон: Гринь Д.С., 2016. – Вип. 1. – 854 с.